

* * *

*„Много неща са писани за сватбените обичаи на циганите.
И един обичай е от стари времена и е конкретно за тази раса.
Аз отнасям към тях носенето от младите момичета на
„лента на целомъдрието“
или тази „дилко“ работа и обичаите свързани с тях“*

„Авангардно нарушение на закостенелите ромски традиции“ това заглавие във в. „Романо ило“ (бр.11-12 от 1995 г.) привлече нашето внимание. „Втори брак разчупва старите закостенели традиции между йерлии и кардарашките роми. Вече няколко години просъществува семейството създадено от Георги Баков и красивата Зизи, въпреки че тя е от йерлийски произход. Георги смята, че крайно време е двата големи ромски рода да разрушат и премахнат тази бариера пред децата си: свободно да им разрешават да сключват брак по любов“.

Пред нас възникват редица въпроси: Разчупва ли се стереотипът на тази затворена в себе си общност? Променя ли се традиционният и в голяма степен консервативен цигански морал в отношението към жената и в интимната област на човешкото битие? Може ли тя да устоява своите човешки права? В нашето съзнание изплуват многобройни примери, житейски съдби, споделени изживени човешки драми, до които се докосвахме през изминалите години. Всеки един от тях може да послужи за сюжет на холивудски филм.

В сравнение с другите балкански народи, циганите/ ромите най-продължително се задържат в периода на прединдустриалното общество. Те са не само консервативна, но и силно патриархална (в сравнение с останалите) общност, запазила се в традиционния житейски цикъл - раждане, възпроизводство и смърт. Влияние за това оказва най-вече характерният им начин на живот, бит, традиционна култура, които въпреки, че са силно повлияни от околните, запазват и много специфични черти. Част от тази специфика се е превърнала в стереотипи, наслагвани със столетия и запазени в традицията до днес. В големите цигански/ ромски семейства патриархалните норми са все още твърде силни и те осъзнават собствената си роля в това. Тази традиция регулира и обмена с външните за семейството фактори. Високата раждаемост, ранен брак, негативната нагласа към об-

* дило, от циг. – глупав, див

** Petulengro 1928: 137